

เทศน์เช้า วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๓

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นความจริง ! เป็นของจริงที่ประเสริฐ จะไม่มีใครแก้ไขได้ จะไม่มีใครบิดเบือนได้ ถ้าใครบิดเบือนนะ คนๆ นั้นมันจะห่างออกไปจากศาสนาเอง แล้วห่างออกไปจากศาสนา ก็คิดว่าตัวเองเข้าถึงธรรม เป็นไปไม่ได้หรอก !

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติธรรมวินัยไว้ เวลาเราบวชเห็นใหม่ จตุตถกรรม.. นี้เราบวชมาโดยยุติจตุตถกรรมขึ้นมาเป็นสงฆ์ เป็นสงฆ์นี้เป็นสมมุติทั้งนั้นแหละ ! สมมุติเพราะอะไร มันจริงตามสมมุติไง.. ถ้ามันไม่จริงตามสมมุตินะ เวลาเราเข้าสังฆกรรมนี้ สังฆกรรมเป็นโมฆะหมดเลย

ฉะนั้นเวลาบวชเห็นใหม่ แม้แต่อุปัชฌาย์ นี้วิบัติ ๔ ! อุปัชฌาย์วิบัติ.. กรรมวาจาวิบัติ.. อักษรวิบัติ.. สีมาวิบัติ.. บวชมานี้เป็นพระใหม่.. เป็น ! เป็นพระ แต่ถ้าเรารู้วันไหนว่าอุปัชฌาย์เรา.. เราสงสัยในอุปัชฌาย์เรา เราขาดจากพระทันทีเลย เพราะอะไร เพราะบวชมาแล้วมันต้องทำสังฆกรรม ! มันเหมือนกับส.ส. เข้าประชุมในสภาฯ แล้วถ้า ส.ส. ไม่ได้รับการรับรอง กฎหมายนั้นใช้ไม่ได้ใหม่ กฎหมายมันใช้ไม่ได้หรอก แต่ถ้ากฎหมายจะใช้ได้ มันต้องมีการ โหวต คะแนนเสียงนั้นต้องสะอาดบริสุทธิ์ แล้วสะอาดบริสุทธิ์มันต้องมี เห็นใหม่ นี้เวลาเราเข้าสังฆกรรมนี้ก็เหมือนกัน

ฉะนั้นเวลาบวชมาแล้วเป็นพระใหม่... เป็น ! ถ้าไม่เป็นพระเวลาทำสังฆกรรมแล้วมันมีความเสียหาย ฉะนั้นถ้ามันเป็นพระมาแล้ว เห็นใหม่ ถ้าเราเป็นพระมาแล้ว การศึกษา.. ความเป็นไปนี้มันจะเป็นจริงหรือไม่จริงล่ะ นี่มันอยู่ที่กินใจ !

เวลาเราบวชมาแล้ว เราก็ได้ฉายามาแล้วนะ คูสิ หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน.. “ญาณสัมปันโน” นี้อุปัชฌาย์ตั้งให้ ! พ่อแม่ตั้งให้แล้ว ทำไมเราจะต้องมีนิกนัมใหม่อีกล่ะ ชื่อนั้น ชื่อนี้ ไอ้พวกนี้หากินทั้งนั้นแหละ ! ในเมื่อพ่อแม่เราตั้งชื่อให้แล้ว มันจะไป

ไหนล่ะ ไอ้พวกที่มีชื่อแปลกๆ ชื่ออะไรนั่นล่ะ ! นั่นล่ะ ! มันจะແแล้วล่ะ ถ้ามันจะແออกไปเพราะอะไร เพราะมันไม่ทำตามธรรมเนียมไง

ถ้าทำตามธรรมเนียมแล้วนี่ ถ้ามันทำตามวินัยไปแล้วมันไม่เสียหายหรอก นี่เพียงแต่เรานี้มันเหมือนเด็กใจ ประสพการณ์เด็ก เห็นใหม่ เหมือนเรานี้จะเป็นสามล้อถูกหวย พอไปเจอเงินก้อนหนึ่ง เงินของใครตกอยู่นี้ อู้ฮู.. ดิอกดีใจนะ นี่สามล้อถูกหวย

นี่ก็เหมือนกัน พอเราไปศึกษาธรรมะ อู้ฮู.. นั่นก็สุดยอด นี่ก็สุดยอด ยังอีกไกลนัก .. ยังอีกไกลนักกว่าที่จิตใจเราจะเป็นธรรม จิตใจเรากว่าจะเข้าสู่สังฆธรรมนะ เวลาศึกษาขึ้นมาจนpongสยองเกล้านะ ขนลุกขนพองนะ อ่านธรรมะนี้ขนลุกขนพองหมดเลย เพราะอะไร.. มันสะเทือนหัวใจ

ไอ้ขนลุกขนพองแล้วตัวเราละ ตัวเราขนลุกขนพอง.. ก็ขนใจ ! มันไม่ใช่ตัว มันไม่ใช่จิตใจ พอจะเข้าถึงตัวนะ ขนลุกขนพองนั้นเป็นอาการความรู้สึก แต่พอจะเข้าไปถึงตัวของจิต แล้วเราจะไปแก้ไขจิตอย่างไร พอเราแก้ไขจิตเราอย่างไร เห็นใหม่ พอเราทำสิ่งใดไป ครูบาอาจารย์ของเรา.. เขาบอกเขานี้พุทธพจน์ๆ อ่างพุทธพจน์ ! แล้วเราไปคัดค้านนี้รับไม่ได้เลย.. รับไม่ได้เลย

มันไม่ได้ค้านพุทธพจน์ ! พุทธพจน์ก็คือพุทธพจน์ใช่ใหม่ แต่เราทำได้จริงหรือเปล่าล่ะ.. มันไม่ได้ค้านพุทธพจน์ เพียงแต่ถ้าเราเข้าไปถึงความจริงอันนั้น มันลึกซึ้งกว่า

เวลาครูบาอาจารย์ของเราปฏิบัติมา อย่างเช่นหลวงปู่มั่น เห็นใหม่ ท่านบอกว่า แม้แต่ตัวอักษรท่านยังเคารพเลย เพราะตัวอักษรเป็นสื่อธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านเคารพมากนะ แต่เวลาคนที่มาพูด.. พูดด้วยกิเลสตัดหน้าความทะยานอยาก เห็นใหม่

พูดด้วยขนพองสยองเกล้า ขน ! ขน ! ขน ! ไม่ใช่ตัวจริง เวลาพูดออกมาด้วยขน มันไม่ได้พูดออกมาด้วยเนื้อ มันไม่ได้พูดออกมาด้วยปาก มันไม่ได้พูดออกมาด้วยใจ นี่มันยังจะต้องออกมาอีกก็ขึ้นตอน เห็นใหม่ ฉะนั้นพอสิ่งนั้นที่อ้างกัน .. อ้างแล้วมันเป็นจริงหรือเปล่าล่ะ ถ้ามันเป็นจริงนี่มันเคารพบูชา ถ้าเคารพบูชาแล้วใจมันลงนะ

เวลาเราลงใจ เราลงพระพุทธรูป.. พระธรรม.. พระสงฆ์.. เราจะไม่คัดค้าน เวลาที่มีอะไรนะ อย่างเช่นหลวงตาท่านพูด เห็นไหม “อย่าเถียงพ่อเถียงแม่ ! อย่าทำร้ายพ่อทำร้ายแม่ ! เพราะพ่อแม่นี้เป็นพ่อแม่ของเรา ถึงท่านจะผิด !”

นี่คำนี้ไง “ถึงท่านจะผิด ! ท่านก็เป็นพ่อเป็นแม่เรา”

ถึงท่านจะผิดนะ ! แล้วถ้าท่านถูกละ เราไปเถียงได้ไหม.. ถึงท่านจะผิดท่านก็เป็นพ่อแม่เป็นแม่ ความเป็นบุญคุณว่าเป็นพ่อแม่ที่ให้มีชีวิตมานี้เป็นอันหนึ่ง.. ความผิดพลาดของท่านนั้นเป็นอีกอันหนึ่ง..

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรามาบวชนี้ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสะอาดบริสุทธิ์ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้อันหนึ่ง.. ความเห็นของเราที่คัดค้าน เห็นไหม นั่นก็ผิด นี่ก็ผิด นี่อันหนึ่ง.. แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่มั่น เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติไป มันเป็นเรื่องธรรมดานะ เรื่องพระไตรปิฎก เรื่องธรรมวินัยนี้ เพราะว่าอะไรรู้ไหม

การจดจารึกมา แม้แต่ทำสังคายนาครั้งแรก พระอรหันต์ ๕๐๐ องค์ พอสังคายนาเสร็จนะ มีพระที่ไม่ได้เข้าสังคายนามาองค์หนึ่งก็มาบอกว่าให้ทำตามนั้นนะ นี่แค่สังคายนาเสร็จนะ เสร็จแล้วนี่ยังมีพระบอกว่าเราจะถือตามความเห็นของเรา.. เราถือตามความเห็นของเรา เห็นไหม

ความรู้ ความเห็น ความรู้สึกนี้มันละเอียดอ่อนมาก ! นี่พอมันละเอียดอ่อนมาก ความรู้ ความเห็นที่ตามความเป็นจริง แล้วพอจดจารึกมา เห็นไหม พอจดจารึกมาแล้วเกิดสงคราม เกิดการเผาผลาญ นี่พอมันทำสงคราม พอมันเผาบ้านเผาเมืองไปหมดนะ ไอ้ตำรานี้ก็ต้องจดกันใหม่.. ต้องจดกันใหม่ ความผิดพลาดนี้มันเป็นเรื่องธรรมดา เรื่องความผิดมันมีทั้งนั้นแหละ

การจดจารึกมา ๒,๐๐๐ กว่าปี เราถ่ายทอดมา.. ถ่ายทอดมาจริงๆ จะค้นคว้ากันขนาดไหนมันก็ผิดพลาดได้ ! นี่ความผิดพลาดอันนั้น เราจะเอาความผิดพลาดอันนั้นมาเป็นประเด็นให้เราลงเลสงสัย ให้เราปฏิบัติแล้วเรากลุ่มลูกคลุกคลานหรือ

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา นี่มันมีร่องมีรอย เห็นไหม เวลาธรรมในพระไตรปิฎกมันก็มีมาใช่ไหม มันจะผิดพลาดอย่างไร เราก็ทดสอบ เราก็ปฏิบัติของเรา ความผิดพลาดนั้นมันเป็นทฤษฎี มันเป็นตำรา เป็นเครื่องชี้มาที่ใจ.. ถ้าใจมันถูกต้อง ใจมันปฏิบัติขึ้นมาแล้ว ถ้ามันถูกต้อง เรารู้ว่าความผิดพลาดกับความจริงมันแตกต่างกันอย่างไร

ถ้ามันจะผิดพลาด.. ถ้ามันจะผิดพลาดนะ อันนั้นมันก็เป็นตำรา เป็นการชี้บอกชี้ให้ไหม แล้วถ้าเราปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันเป็นความจริง ความจริงอันนี้มันสำคัญกว่าไหม ! ศิลปสมาธิ ปัญญา ที่เกิดมาจากหัวใจ นี่มันสำคัญกว่าไหม ! แล้วถ้าเรารู้จริงขึ้นมาแล้ว มันก็แก้ไขกันแต่ดวงใน.. วงในที่ประพฤติปฏิบัติ !

ถ้าวงนอก.. ครูบาอาจารย์ของเราพูดเรื่องนี้มาเยอะ หลวงปู่มั่นท่านก็รู้ หลวงตาท่านก็รู้ เรื่องพระไตรปิฎกมันมีปัญหา แต่ก็เคารพบูชา เราไม่เคยคัดค้านเลย ! เราไม่เคยคัดค้าน

แต่เวลาคัดค้านคือคัดค้าน แต่คนที่อ้าง เห็นไหม บอกว่า

“ต้องสามัคคีนะ.. สามัคคีต้องสามัคคีกับกู สามัคคีกับคนอื่นไม่ได้นะ ต้องสามัคคีกับกู สามัคคีๆ นะ สามัคคีต้องให้กูเป็นผู้นำ.. สามัคคีนะ”

สามัคคีผลประโยชน์ไง มันสามัคคีแต่ตัวมันเอง แต่ถ้าทำขึ้นมา เห็นไหม ครูบาอาจารย์นี้จิตใจเป็นสาธารณะ เพื่อประโยชน์นะ

เราจำได้แม่นเลย หลวงตานะ ตอนหลวงปู่วัน อาจารย์วันเครื่องบินตกใช่ไหม ท่านเป็นเจ้าของคุณ พอเป็นเจ้าของคุณนี้ สมเด็จพระสังฆราชก็เอาพัดไปถวายหลวงตา หลวงตาท่านก็รับไว้ แล้วท่านก็กลับเอาไปไว้ที่วัดราชบพิศฯ ไปถวายองค์สมเด็จพระสังฆราช วาสน์ บอกว่า

“ขอคืนพัดยศนี้ พัดยศนี้มีคุณประโยชน์มาก พัดยศนี้มันเป็นยศถาบรรดาศักดิ์ มันเป็นส่วนศักดิ์ มีคุณประโยชน์มาก ควรจะเอาไปให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติงาน... คนทำงานเพื่อศาสนา ถ้าเขาได้รางวัลตอบแทน เขาก็มีกำลังใจ เขาจะทำประโยชน์เพื่อศาสนา พัดยศนี้ควรให้ผู้ทำงาน”

“กระผม” นี่ท่านพูดเองนะ.. กระผมคือตัวหลวงตา

“กระผม ! มีหัวใจให้กับศาสนา ยกชีวิตนี้ถวายพุทธศาสนา ผมทำเพื่อศาสนาด้วยหัวใจ ผมไม่ต้องมีพดยศ ผมก็สละชีวิตนี้เพื่อศาสนา ฉะนั้นสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ควรเป็นประโยชน์กับผู้ที่เขาได้ประโยชน์” เห็นไหม เวลาท่านเอาไปกินนะ สมัยนั้นนะ..

แต่พอสุดท้ายแล้วที่ท่านมารับ ท่านก็รับเพราะเห็นแก่ในหลวง ในหลวงอยากจะทำบุญกับท่าน เพราะว่าในหลวงบอกว่าสิ่งที่ถวายพดยศนี้มีผู้ถวายได้คนเดียวคือในหลวง ในหลวงอยากจะถวาย ขอร้องให้หลวงตาท่านรับไว้จริงๆ แล้วท่านก็ไม่อยากรับหรอก เพราะของอย่างนี้รับมาแล้วมันก็เป็นสมณศักดิ์ พดยศใหม่ คุณงามความดีใช่ไหม

นี่เราพูดถึงหัวใจของคนที่เป็นสาธุชนะไง หัวใจสาธุชนะนี่มันทำประโยชน์แล้วก็เพื่อประโยชน์ไง แต่ถ้ามันเป็นความเห็นแก่ตัว เห็นไหม นี่มันต้องเป็นความเห็นของเรา ที่ฐิมันเกิด ความเห็นอย่างนี้ต้องเป็นอย่างนี้ๆ จะบังคับให้คนอื่นมีความเห็นเหมือนเราหมดเลย นี่มันเป็นไปได้หรือไม่! ได้หรือ !

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์นะ นี่เวลาทำกรรมฐานทั้ง ๔๐ ห้อง กรรมฐานทั้ง ๔๐ วิธีการ ทำความสงบ ๔๐ วิธีการ ชั้นของปัญญาไม่มีขอบเขต ! การทำความสงบนี้ ๔๐ วิธีการ แต่เวลาทำชั้นของปัญญาไม่มีขอบเขตเลย แล้วแต่จริตนิสัยของคนที่มีปัญญา แต่ต้องมีสมาธินะ ! ศีล สมาธิ ปัญญา.. แต่ถ้าขอบเขตของปัญญานี้ไม่มีขอบเขตเลย ไปได้สุดฤทธิ์สุดเดชเลย

ถ้าไม่มีขอบเขต.. ตรงนั้นแหละ ตรงขอบเขตนั้นแหละ ก็เลสมันหลบอยู่ตรงนั้นแหละ มีเหลือบมืออยู่ต่างๆ มันสะอาดไม่ได้ มันทำความสะอาดไม่ได้ ! ทำความสะอาดนี้มันต้องชำระล้างจนไม่มีเหลือบ ไม่มีที่ให้กิเลสหลบ ไม่มีสิ่งใดๆ เลย ต้องชำระล้างสะอาดบริสุทธิ์หมดเลย !

“ฉะนั้นมันถึงไม่มีขอบเขต ชั้นของปัญญาไม่มีขอบเขต นี่คนภาวนาเป็นไง !”

นั่นคนภาวนาเป็น คนที่มีหัวใจเป็นธรรม เห็นใหม่ แล้วสิ่งที่เห็นธรรม.. สิ่งที่เห็นธรรม ถ้าใจเป็นสาธารณะ ใจเป็นธรรมนะ สิ่งใดเป็นความผิดพลาดหรือเป็นอะไร เราก็บอกกัน เราก็เตือนกัน แต่ถ้ามันจะบอกว่าปิดกั้นทั้งหมดมันไม่ใช่หรอก

นี่พูดถึงว่าเวลาพูดออกไปแล้ว ! เพราะคนเรามันไม่มีประสบการณ์ ถ้ามีประสบการณ์ อย่างเช่นครูบาอาจารย์ เห็นใหม่ หลวงตาเวลาท่านปฏิบัติที่วัดป่าบ้านตาด ท่านบอกว่า

“เราทำสิ่งใดที่เราไม่สะท้านหัวน้ไปไหนไปกับใครเลย เพราะอะไร.. เพราะเราไม่ได้ทำเอง !”

หลวงตาท่านบอกว่า “ท่านไม่ได้ทำเอง ท่านทำตามหลวงปู่มันมา”

ท่านอยู่กับหลวงปู่มัน ที่หนองฝื่อ หลวงปู่มันท่านทำเป็นแบบอย่างมา แล้วหลวงตาท่านก็มาทำที่วัดป่าบ้านตาด

เมื่อก่อนคนก็บอกว่า “นี่มันเคร่งเกินไป มันเข้มเกินไป มันรุนแรงเกินไป..”

ท่านบอกว่า “ใครจะพูดอย่างไรก็พูดไปเถอะ แต่ท่านทำตามหลวงปู่มันมา ท่านมีแบบอย่างมา ท่านไม่ได้คิดเอง ท่านไม่ได้ทำเอง ท่านทำตามแบบครูบาอาจารย์มา”

อย่างพวกเรานะ เราก็ทำต่อๆ กันมา เรามีครูมีอาจารย์.. ถ้าเรามีครูมีอาจารย์ เวลาเราผิดพลาด ครูบาอาจารย์ เห็นใหม่ หลวงตาท่านบอกว่า

“ถ้าใครเป็นพระที่ออกมาจากวัดป่าบ้านตาด ท่านก็จะคอยไปดู คอยชี้ คอยแนะ ถ้าผิดเราก็จะคอยบอก ถ้าผิดนักเกินไปเราก็จะกระหนาบ”

ถ้ามีครูบาอาจารย์ นี้เราคิดได้นะ ถ้าเราเป็นเด็กๆ เราปฏิบัติใหม่ สิ่งใดที่มันเป็นเหมือนสามล้อถูกหวย ไม่รู้สิ่งใด แล้วพอเจอสิ่งใดแล้วมันก็ตื่นตื่น สังกะสีได้ใหม่เวลาตื่นตื่น นั่นก็ไม่ได้.. นี่ก็ไม่ได้.. สุดท้ายตอนหลังก็จะได้

จะได้เพราะอะไร เพราะเวลามันชราภาพขึ้นมาแล้ว เวลาแก่มันมีประสบการณ์ ขึ้นมาแล้ว มันก็เห็นว่าทุกอย่าง.. เหมือนเหรียญมันมี ๒ ด้าน มันมีดีและมีชั่วในตัวมันเอง

แล้วแต่คนจะเอาประโยชน์ความดีในสิ่งนั้น หรือคนจะเอาประโยชน์กับความชั่วในสิ่งนั้น

ทุกอย่างมันมีบวกมีลบในตัวของมันเอง คนใช้เป็นคนหรือคนใช้ไม่เป็น ถ้าคนใช้เป็นมันจะเป็นประโยชน์ทั้งนั้นแหละ แต่เพราะเวลามันโตขึ้นมา มันมีประสบการณ์ขึ้นมา มันจะรู้ตัวของมัน แล้วมันจะสำนึกตัวของมัน

พอมันสำนึกตัวของมันนะ “ก็ไม่ได้คิดอย่างนั้น.. ไม่ได้ทำอย่างนั้น” แต่เวลาทำเห็นใหม่ เวลาทำมันสะท้อนกันไปหมด สิ่งที่สะท้อนไป แล้วเวลาพูดออกไปพื้นฐานมันชัดเจน มันมีหลักมีฐาน มันมีที่มาที่ไปทั้งนั้นแหละ

เวลาธรรมของครูบาอาจารย์ ท่านบอกว่ามันมีที่มาที่ไป เราพุทธ โข พุทธ โชนี มันมีคำบริกรรม มีสติขึ้นมา มันก็เกิดสมาธิ.. สมาธิมันมาจากอะไร มันมาจากสติ มาจากมีคำบริกรรม มันเกิดมาจากปัญญาอบรมสมาธิ พอมันมีสมาธิขึ้นมาแล้ว มันก็เกิดปัญญาขึ้นมา เป็นโลกุตตรปัญญา.. มันมีที่มาที่ไปทั้งนั้นแหละ มันไม่ลอยมาหรอก

เราไปอ่านพระไตรปิฎกมา นั่นแหละที่มาที่ไป นั่นมันเป็นความจำ จำมาจากหนังสือ มันไม่เกิดเป็นความจริงขึ้นมาหรอก ถ้าเกิดเป็นความจริงขึ้นมา เห็นใหม่ มันต้องมีเหตุมีผล มีที่มาที่ไป

นี่สืบประวัติได้ว่าเราอยู่กับครูบาอาจารย์องค์ไหนมา ครูบาอาจารย์องค์ไหนเป็นคนควบคุมดูแลมาแล้วครูบาอาจารย์องค์ไหนซึ่งถูกชี้ผิดมา นี่มันสืบประวัติได้! ของอย่างนี้มันสืบมาได้ทั้งนั้นแหละ ยิ่งทางราชการเขาสืบทีเดียวยเขาก็รู้ มันเป็นไปอย่างนั้นแหละ

แต่! แต่พวกเราจะมีหลักเกณฑ์ใหม่.. ถ้ามีหลักเกณฑ์ เรามีสติปัญญาของเรา เราใคร่ครวญของเรา หลักเกณฑ์ของเรา เราต้องสืบจากหัวใจของเรา สืบจากความเป็นจริงของเรา นี่เราเกิดมาจากไหน.. เราเกิดมาเพื่ออะไร แล้วเป็นไปนี่..

ถ้าเราสืบแล้วมันมีที่มาที่ไปอย่างไร มีเหตุมีปัจจัยขึ้นมา มันจะเข้าใจได้หมด แล้วมันจะไม่ทำลายตัวเอง จะพูดอย่างนี้นะ ไม่ทำลายตัวเอง การกระทำอย่างนี้คือการทำลายตัวเอง.. ทำลายตัวเอง ถ้าพิสูจน์ตรวจสอบ คือสืบแล้ว เหตุผลมันลงดังที่ฐิมานะ

ของเราหมดแหละ ทิฐิความเห็นของเรานี้มันผิด ! แล้วเหตุปัจจัยของโลก แต่เราเข้าศึกษา
ยังไม่ครบถ้วน !

ถึงที่สุดแล้วเหตุปัจจัยตามข้อเท็จจริง มันจะลบล้างทิฐิของเรา ! มันจะลบล้างทิฐิ
ของเรา.. แต่เรายังถือทิฐิของเราอยู่ เรายังตะแบงอยู่ มันก็จะขายตัวเองไปตลอด.. แต่ถ้า
เป็นความจริง อันนั้นแหละมันจะรู้จริง ! แล้วถ้ารู้จริงมันจะเป็นความจริง ! ถ้าเป็นความ
จริงขึ้นมา.. ความจริงกับความจริงมันเข้ากัน เห็นไหม

“ข้อเท็จจริง กับ ธรรมวินัย”

ธรรมวินัยคือกฎหมาย วินัยคือกฎหมาย นี่วินัยข้อบังคับ.. แต่ข้อเท็จจริงในความ
จริง ข้อเท็จจริงกับกฎหมายมันคลาดเคลื่อนกันไปไม่ได้หรอก.. ข้อเท็จจริงคือข้อเท็จจริง
ไม่ผิดกฎหมายหรอก เพราะกฎหมาย เพราะธรรมวินัยนี้บัญญัติไว้ก็เพื่อให้มันสิ้นสุดแห่ง
ทุกข์ แล้วถ้ามันสิ้นสุดแห่งทุกข์แล้วมันก็จบนะ

นี่พูดถึงว่าใครทำอะไรได้สิ่งนั้น “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” แล้วแต่ผู้ที่กระทำ แล้ว
จะเข้าถึงตัวเอง ถ้าตัวเองทำดีก็ต้องได้ดี.. ทำชั่วก็ต้องได้ชั่ว เรามองว่าเราทำคุณงามความ
ดีแล้วไม่ได้ชกที.. ต้องได้ ! ต้องได้ ! แต่จะช้าหรือเร็ว

ความดีคือความดี มันต้องให้ผลเป็นความดีแน่นอน ยิ่งประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเห็น
ใหม่ ถึงที่สุดถ้ามันเกิดตามความเป็นจริงแล้ว มันชำระกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป ถึง
ที่สุดแห่งทุกข์ได้ เอวัง